

PORTUL POPULAR: DE LA TRADIȚIE LA SOCIETATEA MODERNĂ

Lucia VIERU

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: Costumul popular românesc constituie unul din elementele de bază ale societății materiale, dezvoltându-se odată cu poporul român. În ultimii ani s-au remarcat frecvente reîntoarceri la motivele etnice ale costumului popular, văzute ca o necesitate în ceea ce privește sfera inspirațională, dar și ca referință culturală prezentă în interiorul sistemului modei. Motivele etnice au o importanță deosebită ca un simbol și ca arhetip în moda contemporană. O cămașă/rochie etno stilizată este un element de continuitatea promovării portului și valorilor tradiționale într-un mod inedit.

Cuvinte-cheie: Costum, tradiție, românesc, folclor, motive, etno, design, colecție.

1. Haina tradițională în istorie

Costumul popular românesc constituie unul din elementele de baza ale societății materiale, dezvoltându-se odată cu poporul român. Cunoașterea acestuia permite înțelegerea caracterelor proprii ale poporului român și contribuie esențial la definirea specificului etnic.

Primele dovezi istorice referitoare la portul românesc datează din perioada neolitică și din epoca bronzului, regăsindu-le la niște statuete de lut ce înfățișează femei îmbrăcate în cămașă, catrințe și bete, găsite în necropola de la Cârna, din sudul Olteniei. O alta sursa arheologica importanta o constituie monumentele romane „Tropaeum Traiani” de la Adamclisi, Dobrogea și „Columna lui Traian” din Roma, pe care sunt întruchipate imagini ale unor femei și bărbați a căror veșminte prezintă caracteristici întâlnite și la costumul popular din ziua de azi.

Fig.1. Statuete din necropola de la Cârna, „Tropaeum Traiani”

Fig.2. Monumentul roman de la Roma

Fig.3. „Columna lui Traian”

În secolul al XV-lea vestimentația era simplă, fiind lucrată în casă în întregime din pânze de in și cânepă, materialele fiind rareori procurate de la iarmaroace. Deși aspectul și textura erau destul de aspre, piesele vestimentare erau însuflețite și înveselite de ornamentele care le îmbogățeau prin cromatica vie și datorită măiestriei și gustului estetic al țesătoarelor. Costumul popular era alcătuit în toate regiunile țării din cămașa albă – aceasta constituind piesa de bază a portului românesc –, fusta la femei și pantalonii la bărbați, iar în picioare se purtau opinci. Piesele complementare la femei sunt catrințele, fotele, vâlnicele și opregele, iar la bărbați sunt chimirele (fășii late de piele purtate în talie).

Cămașa este foarte importantă și prezintă, pe întinsul zonelor etnografice, o deosebită unitate de structură. Cămașa concentrează cele mai multe elemente de împodobire, marchează, pregnant, prin decorul sau, diferența de vârstă, contextul în care este purtată, starea socială etc. și determina compoziția ornamentală a costumului. Distincția în funcție de regiune se face prin anumite specificități ale croiului: încrețituri la guler sau la mâneci. Există totuși o distincție a costumului popular, în funcție de regiune, ele se pot împărți simplu pe șapte regiuni folclorice. (Fig.4.)

Banat Timis, Caras-Severin	West Plains Arad, Bihor, Oas	Transylvania	Wallachia Oltenia, Muntenia	Moldova Basarabia, Bucovina, Moldova	Dunare Baragan Dobrogea,	Aromanians (Balkans)
						

Fig.4. Costumul popular în funcție de regiunile istorice românești

Bineînțeles, că din rândul diferențelor regionale nu lipsesc broderiile și ornamentele care diferă în formă și culoare de la zonă la zonă, în funcție de clima, relief, iar cel mai de preț element transmis de-a lungul timpului este broderia cu fir și mătase care împodobește fiecare piesă vestimentară în parte într-un mod unic. Motivele utilizate sunt geometrice și vegetale.

Costumul popular era purtat de țărani în toate zilele, făcând însă distincția între hainele de muncă, cele de sărbătoare, cele de nuntă, de înmormântare etc. În zilele noastre, hainele tradiționale capătă alte conotații, păstrându-se doar ca un ansamblu rezervat sărbătorilor, nelipsit din manifestările de afirmare a creațiilor populare sau adaptate stilului contemporan.

2. Evoluția ținutelor tradiționale

În ultimii ani s-au remarcat frecvente reîntoarceri la motivele etnice, văzute ca o necesitate în ceea ce privește sfera inspirațională, dar și ca referință culturală prezentă în interiorul sistemului modei. Prin această reîntoarcere la motivele și elementele etnice persistă importanța arhetipurilor de ordin cultural și social, dezvoltate pe parcursul unei durate istorice importante, arhetipuri care și-au păstrat sensul și esența până în ziua de azi. Motivele etnice au o importanță deosebită ca simbol și ca arhetip în moda contemporană.

Analiza acestor forme de expresie culturală susține concluzia conform căreia reutilizarea acestor motive determină constituirea unor produse de mare efect în moda contemporană. Este evidentă, în acest context, importanța sursei de inspirație, dar și prezența unei maniere pertinente de reaplicare și reinventare a acestor elemente. Dar până când o haină se metamorfozează într-un produs de modă ea traversează fiecare etapă a unui proces, uneori anevoios, de afirmare în domeniul designului vestimentar internațional.

Deși designerii contemporani lucrează în conformitate cu o viziune, apelând la o scară extinsă de stiluri și folosind metode tehnologice actuale, ciclic se reîntorc la tehnicile tradiționale și la motivele folclorice etnice, pe care le transformă și le redimensionează, integrându-le astfel în spațiul contemporan.

3. Inovații ale portului tradițional în creațiile designerilor autohtoni și internaționali

Designer-ul francez, Philippe Guilet, care a luat contact cu portul tradițional românesc, a adus un omagiu țării prin intermediul colecției „Prejudecăți 100% Ro” (Fig.5.). După multe luni de cercetare, discuții cu diferiți meșteșugari și foarte multă dăruire, totul pentru organizarea prezentării și conceperea pieselor vestimentare. Astfel, a luat naștere cel mai mare proiect de haute couture 100% românesc.

Joseph Altuzarra, designer-ul francez care deține brand-ul american Altuzarra, s-a inspirat din costumul românesc pentru colecția Resort 2015(Fig.6.). Colecția cuprinde ținute colorate, bluze care seamănă cu ia românească și fuste creion cu imprimeuri etno.

Și designerii români au fost inspirați de motivele populare. Adrian Oianu, unul dintre cei mai apreciați creatori care se inspiră cu mândrie din portul tradițional românesc, a realizat mai multe colecții cu această temă, printre care: „Suflecata pân' la brâu”, „Bucurie”, „La Pension”(Fig.7). Toate au ca sursă costumul sau covorul românesc, ținutele fiind însoțite de desene brodate manual sub formă de pieptare și gulere din pânză.

Fig.5. Colecția „Prejudecăți 100% Ro”

Fig.6. Colecția Resort 2015

Fig.7 Colecția ”La Pension”

În ultima perioadă, și în Republica Moldova a avut loc ”o explozie” de ținute etno stilizate din partea designerilor autohtoni.

Colecțiile etno ale Valentinei Vidrașcu poartă o puternică amprentă a portului popular românesc. Una dintre colecțiile sale vestite este ”Ileana Cosânzeana de Lux” (Fig.8), o colecție rafinată, feminină și într-un ton etno specific., care cuprinde ii și rochii realizate din mătase, voal, tulle, velur, broderii și imprimeuri fine. Cromatica ținutelor s-a bazat pe alb, crem, roșu și negru.

Elena Ețcu este omul care știe să aștearnă pe pânză cele mai autentice ornamente ale portului popular național. Deși, este biochimist de specialitate, în 2015 a devenit designerul anului datorită colecției ”Etnopera”(Fig.9). În cadrul atelierului ”Tradiții Noi” prind aripi lucrări care străbat toată lumea. Prin creațiile sale, își aduce contribuția în corectarea greșelilor intervenite de-a lungul timpului în portul popular, din punct de vedere științific al etnografiei.

Fig.8. Colecția ”Ileana Cosânzeana de Lux”

Fig.9. Colecția ”Etnopera”

Orice persoană trebuie să aibă în garderobă o cămașă sau rochie etno stilizată pentru simplele motive că un astfel de tip vestimentar te scoate din orice situație indiferent de eveniment, se asociază ușor cu orice piesă vestimentară (fustă, pantaloni) sau accesoriu și nu, în ultimul rând, este continuitatea promovării portului și valorilor tradiționale într-un mod inedit.

Bibliografie

1. <http://semne-cusute.blogspot.md>
2. <http://www.fashionfreak.ro/tag/valentina-vidrascu/>
3. http://adevarul.ro/locale/bistrita/cum-s-au-intors-hainele-contemporane-cateva-secole-urma-ajutorul-motivelor-traditionale-valea-somesului-1_548be8f1448e03c0fdb415a2/index.html
4. http://www.marketwatch.ro/articol/14071/Creatia_vestimentara_de_inspiratie_folclorica_trend_rev_alarizat_de_moda_contemporana/
5. https://www.facebook.com/profile.php?id=523390836&sk=photos&collection_token=523390836%3A2305272732%3A5
6. <http://revistacultura.ro/nou/2012/06/hainele-traditionale-de-la-elementul-cutumiar-la-societatea-moderna/>
7. <https://www.pinterest.com/pin/506584658065359038/?lp=true>
8. <http://www.marissacollections.com/blog/all-articles/runway-review-altuzarra-resort-2015/>
9. <https://www.pinterest.com/pin/33650340337790105/>